ABDULLAH b. BÜDEYL

(عبدالله بن بديل)

Abdullāh b. Büdeyl
b. Verkā' el-Huzâî
(ö. 37/58)

Sahâbî.

Huzâa kabilesinin son reisi olup Mekke fethi sırasında veya fetihten önce müslüman olduğu rivayet edilmektedir. Huneyn, Tâif ve Tebük seferlerine katıldı. Halife Osman devrinde Abdullah b. Âmir'le birlikte İsfahan halkıyla anlaşma yaptı. Sıffîn Savaşı'nda Hz. Ali taraftarı olarak sağ kanattaki piyadelere kumanda etti ve tesirli konuşmasıyla taraftarlarına cesaret verdi. Bir ara Muâviye'nin çadırına kadar sokulduysa da etrafı sarılarak öldürüldü. Savaştan sonra kendisini Şamlılar'dan tanıyan çıkmayınca, cesaret ve kahramanlığına hayran kalmış olan Muâviye bizzat gelerek Abdullah'ı teşhis etti ve "Huzâalılar'ın erkekleri bir yana, kadınları bile fırsat bulsa bizimle savaşmaktan geri kalmaz" demek suretiyle takdir duygularını ifade etti.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, IV, 294; Buhârî, *et-Târîḫu'l-kebîr* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60 → Diyarbakır, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), V, 57; Taberî, *Târîḫ* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), V, 11, 15-16, 18, 21, 23, 24; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 296-298, 302; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, II, 280-281.

 İSMAİL L. ÇAKAN

ABDULLAH b. CA'FER b. EBÛ TÂLİB

(عبدالله بن جعفر بن أبى طالب)

Ebû Ca'fer Abdullāh b. Ca'fer
b. Ebî Tâlib
(ö. 80/699-700)

Hz. Ali'nin yeğeni ve Habeşistan'da doğan ilk sahâbî.

Babası Ca'fer-i Tayyâr Habeşistan'a hicret eden sahâbîlerdendir. Annesi, daha sonra sırasıyla Ebû Bekir ve Ali ile evlenecek olan Esmâ bint Umeys el-Has'amiyye'dir. Ailesiyle birlikte Habeşistan'dan Medine'ye dönen Abdullah, yedi yaşlarında iken Peygamber'e biat etti. Babasının Mûte Savaşı'nda şehid düşmesi üzerine Hz. Peygamber ona büyük ilgi gösterdi. Hâşimoğulları'ndan Peygamber'i gören ve sohbetinde bulunanların sonuncusudur. Hz. Peygamber'in vefatında on yaşlarında genç bir sahâbî olan Abdullah, ayrıca cömertliği ile de şöhret buldu; bu sebeple "bahrü'l-cûd" ve "kutbü's-sehâ" diye anıldı.

Abdullah, özellikle Hz. Ali'nin hilâfetinde ve daha sonraki dönemlerde adından sık sık bahsedilenlerden biri olmasına rağmen, siyasî sahada pek önemli rol oynamadı. Mısır Valisi Kays b. Sa'd'ı azledip yerine, kendisinin anabir kardeşi olan Muhammed b. Ebû Bekir'i tayin etmesi konusunda amcası Ali'ye tavsiyede bulundu. Cemel Vak'ası'na katıldı; Sıffîn'de Kureyş, Esed ve Kinâne kabilelerine kumanda etti. Hz. Ali'yi şehid eden İbn Mülcem hakkındaki kısas hükmünü bizzat infaz etti. Kerbelâ Vak'ası öncesinde Kûfeliler'in isteklerini kabul etmemesi konusunda Hz. Hüseyin'e tavsiyede bulunduysa da onu ikna edemedi ve kendisinin de iki oğlu Hüseyin'le beraber Kerbelâ'da şehid edildi.

Abdullah b. Ca'fer, doğrudan Hz. Peygamber'den, ayrıca annesi Esmâ ve amcası Ali'den hadis rivayet etti. Bu hadislerden yirmi üç tanesi Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde (I, 203-206) yer almıştır. Kendisinden de oğulları İsmâil ve İshak ile tâbiînin ileri gelenlerinden Kāsım b. Muhammed, Urve b. Zübeyr ve Şa'bî gibi âlimler hadis rivayet etmiştir.

Vefatı için 84, 85, 86 ve hatta 90 tarihleri verilmekte ise de tercih edilen görüşe göre 80'de (699-700) Medine'de ölmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, I, 203-206; Taberî, *Târîḫ* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), IV, 553-555; V, 215-216, 387-388, 419-466; VII, 563; VIII, 110, 160; Mes'ûdî, *Mürûcü'ẕ-ẕeheb* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamid), Kahire 1384-85/1964-65, II, 370, 426; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil* (nşr. C. J. Tornberg), Leiden 1851-76 → Beyrut 1399/1979, III, 271-272, 521; IV, 13, 40, 89, 456; a.mlf., *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 198-200; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, III, 456-462; İbn Hacer, *el-İṣâbe* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1390-92/1970-72, IV, 40-43; K. V. Zetterstéen, "Abdullah", *İA*, I, 31; a.mlf., "ʿAbd Allāh b. Djaʿfar", *EI²* (İng.), I, 44.

 ETHEM RUHİ FIĞLALI

ABDULLAH b. CAHŞ

(عبدالله بن جحش)

Ebû Muhammed Abdullāh b. Cahş
b. Riâb b. Ya'mer el-Esedî
(ö. 3/624)

Hz. Peygamber'in halasının oğlu ve ilk seriyye kumandanı.

Hz. Peygamber Dârülerkam'a sığınmadan önce, iki erkek kardeşiyle birlikte müslüman oldu. Habeşistan'a yapılan hicretlerin ikisine de katıldı; dönüşte Mekke'de bir müddet kaldıktan sonra ailesiyle birlikte Medine'ye hicret etti. Resûlullah onunla Âsım b. Sâbit arasında kardeşlik bağı (**muâhât***) kurdu.

Hz. Peygamber, hicretin on yedinci ayında Nahle'ye gönderdiği seriyyeye Abdullah'ı kumandan tayin etti ve kendisine iki gün sonra açılmak üzere bir de mektup verdi. Mektupta, Nahle'ye gidip Kureyş'i gözetlemesi ve edindiği bilgileri Medine'ye ulaştırması emrediliyordu. Seriyye Nahle'ye varıp Mekkeliler'e ait bir ticaret kervanı ile karşılaşınca, müslümanlar kervanı ele geçirmeye karar verdiler; içlerinden biri de kervanbaşı Amr b. Hadramî'yi öldürdü. Bu arada iki kişi esir edildi; kervan da ganimet olarak ele geçirildi. Abdullah, ganimetlerin taksimini bildiren âyetin henüz gelmemiş olmasına rağmen, beşte birinin Hz. Peygamber'e ayrılmasını emretti. Daha sonra nâzil olan âyet de (bk. el-Enfâl 8/41) aynı hükmü getirdi. İslâm tarihinde ilk defa düşman kanı dökülen, esir ve ganimet alınan bu seriyye, aynı zamanda Batn-ı Nahle seferi diye de anılmıştır.

Bu sefer **haram aylar***dan biri olan recebde meydana geldiği için müşrikler Hz. Peygamber'in haram ayda savaşı helâl saydığını ve ganimet aldığını etrafa yaydılar. Resûlullah Abdullah'a böyle bir emir vermemiş olduğu için olanları tasvip etmediği gibi, kendisine ayrılan ganimet hissesini de almadı. Ancak, insanları Allah yolundan alıkoymanın, küfürde ısrar etmenin, Mescid-i Harâm'ın ziyaretine engel olmanın ve sakinlerini oradan çıkarmanın haram ayda savaşmaktan çok daha büyük günah olduğunu bildiren âyet (bk. el-Bakara 2/217) nâzil olunca, seriyyeye katılanların haklılığı anlaşıldı.

Abdullah, Bedir ve Uhud savaşlarına katıldı. Uhud Savaşı'nda kahramanca çarpıştıktan sonra kırk yaşlarında iken şehid oldu. Düşman askerleri tarafın-